

YEONMI PARKOVÁ

ve spolupráci
s Maryanne Vollersovou

Abych přežila
Můj útek ze Severní Koreje

ARGO

YEONMI PARKOVÁ

ve spolupráci
s Maryanne Vollersovou

Abych přežila

Můj útěk ze Severní Koreje

Z anglického originálu *In Order to Live: A North Korean Girl's Journey to Freedom* vydaného nakladatelstvím Penguin Random House v Londýně roku 2015 přeložil Jan M. Heller.

Sazbu a přebal s použitím fotografie Beowulfa Sheehana připravila Renáta Plíšková.

Fotografie v příloze pocházejí z archivu Yeonmi Parkové, mapu připravil John Gilkes.

Odpovědná redaktorka Alice Chocholoušková.

Korektorka Petra Ben-ari.

Technická redaktorka Renáta Plíšková.

Vydalo nakladatelství Argo,
Milíčova 13, 130 00 Praha 3,
argo@argo.cz, www.argo.cz,
roku 2015 jako svou 2709. publikaci.

Vytiskla tiskárna S-TISK, Vimperk.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-1604-5

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas

Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

Tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387

E-mail: odbyt@kosmas.cz / www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví
www.kosmas.cz.

Ulanbátar ☉

MONGOLSKO

poušť Gobi

Er-lien

VNITŘNÍ MONGOLSKO

☉ Peking

Chuang-che (Žlutá řeka)

ŠAN-TUNG

OBSAH

Prolog 11

PRVNÍ ČÁST *Severní Korea*

Kapitol 1

- 1 *I ptáci a myši slyší, když šeptáš 19*
- 2 *Nebezpečné dějiny 31*
- 3 *Vlaštovky a straky 41*
- 4 *Krvavé slzy 49*
- 5 *Drahý vůdce 57*
- 6 *Město snů 71*
- 7 *Nejtemnější noci 85*
- 8 *Píseň pro Čoson 95*
- 9 *Generace čangmadangu 107*
- 10 *Světla Číny 121*
- 11 *Útěk 131*

DRUHÁ ČÁST *Čína*

Kapitoly 2

12 *Odvrácená strana tmy* 141

13 *Smlouva s ďáblem* 155

14 *Dárek k narozeninám* 167

15 *Prach a kosti* 179

16 *Unesená* 187

17 *Chléb padá z nebe* 201

18 *Cesta podle hvězd* 209

TŘETÍ ČÁST *Jižní Korea*

Kapitoly 3

19 *Ptáci svobody* 223

20 *Sny a noční můry* 237

21 *Hladová duše* 249

22 *Jsem na cestě za tebou* 263

23 *Úžasná milost* 275

24 *Návrat domů* 287

Poděkování 301

Prolog

Té chladné, temné noci 31. března 2007 jsme s matkou klopýtaly ze strmého skalnatého břehu zamrzlé řeky Ja-lu, která tvoří hranici mezi Severní Koreou a Čínou. Nad námi i pod námi přecházely hlídky a asi 100 metrů na každou stranu od nás byla strážní stanoviště obsazená vojáky připravenými zahájit palbu na každého, kdo by se pokusil překročit hranici. Neměly jsme ani tušení, co nás čeká, ale zoufale jsme se toužily dostat do Číny, kde, jak jsme doufaly, budeme mít aspoň šanci přežít.

Bylo mi třináct let a vážila jsem jen 27 kilogramů. Ještě týden předtím jsem ležela v nemocnici v rodném městě Hjesan na čínské hranici, protože jsem trpěla silnou střevní infekcí, kterou lékaři mylně diagnostikovali jako zánět slepého střeva. Rány po operaci mě pořád nesnesitelně bolely a byla jsem tak zesláblá, že jsem sotva mohla jít.

Mladý severokorejský převaděč trval na tom, že musíme hranici přejít právě této noci. Zaplatil některým ze strážců za to, že se chvíli budou dívat jinam, ale všechny vojáky, kteří se na onom místě pohybovali, podplatit nemohl, a tak jsme museli dávat velký pozor. Šla jsem za ním ve tmě, ale byla jsem tak nejistá, že jsem musela po břehu sjíždět

po zadku, což ale znamenalo, že se pode mnou uvolňovaly drobné laviny kamenů, které s rachotem dopadaly někde přede mnou. Otočil se ke mně a rozzlobeně zašeptal, ať nedělám rámus. Ale už bylo pozdě. Ve tmě jsme spatřili siluetu severokorejského vojáka, jak k nám šplhá z řečiště. Pokud to byl jeden z těch podplacených pohraničnicků, zřejmě nás nepoznal.

„Zpátky!“ zavolal na nás. „Jděte odsud!“

Náš průvodce slezl za ním a my slyšely, jak spolu mluví tlumenými hlasy. Průvodce se vrátil už sám.

„Jdeme,“ řekl. „Rychle!“

Přicházelo jaro a začínalo se oteplovat. Led na zamrzlé řece místy roztával. V místě, kde jsme přecházely, byly břehy úzké a strmé, takže paprsky slunce na hladinu většinu dne nedosáhly a led byl dostatečně pevný na to, aby nás unesl – aspoň jak jsme doufaly. Náš průvodce zavolal mobilem někomu na druhé, čínské straně a pak zašeptal: „Běžíme!“

Dal se do běhu, ale já jsem nedokázala pohnout nohama. Pevně jsem se chytla matky. Měla jsem takový strach, že mě úplně ochromil. Průvodce se vrátil zpět, popadl mě za ruce a táhl mě po ledu. Když jsme pod nohama ucítili pevnou zem, rozběhli jsme se a běželi, dokud jsme nebyli mimo dohled pohraničnicků.

Řeka byla temná, ale přímo před námi zářila světla čínského města Čchang-paj. Rychle jsem se otočila, abych se ještě na okamžik podívala na zemi, kde jsem se narodila. Dodávka elektřiny byla jako obvykle přerušena a vidět byl jen černý obzor bez známky života. Když jsme došly k malé chatrči na okraji rovinatých, liduprázdných polí, cítila jsem, jak mi srdce bije až v krku.

Když jsem utíkala ze Severní Koreje, nesnila jsem o svobodě. Ani jsem nevěděla, co to znamená, být svobodná.

Věděla jsem jen tolik, že kdybychom tam s rodinou zůstali, pravděpodobně bychom zemřeli – hladem, na nemoci, kvůli nelidským podmínkám ve vězeňském pracovním táboře. Obzvláště hlad byl nesnesitelný: kvůli misce rýže jsem byla ochotná dát v sázku vlastní život.

Ale naše cesta znamenala víc než boj o přežití. S matkou jsme šly hledat mou starší sestru Un-mi, která odešla do Číny před několika dny a od té doby o ní nikdo neslyšel. Doufaly jsme, že až přejdeme přes řeku, bude tam na nás čekat. Místo ní nás tam však vítal plešatý Číňan ve středních letech, etnický Severokorejec, podobně jako řada lidí v této pohraniční oblasti. Řekl něco matce a pak ji vedl za chatrč. Já jsem zůstala stát a jen slyšela, jak matka prosí: „Anijo, anijo!“ Ne, ne!

Pochopila jsem, že něco se strašlivě pokazilo. Došly jsme na nesprávné místo, někam, kde to možná bude ještě horší než tam, odkud jsme přišly.

Nejvíc jsem vděčná za dvě věci: že jsem se narodila v Severní Koreji a že jsem Severní Koreu opustila. Obě tyto události mě formovaly a nikdy bych je nevyměnila za obyčejný poklidný život. Ale příběh o tom, jak jsem se stala tou ženou, kterou jsem dnes, je ještě bohatší.

Podobně jako desetitisíce dalších Severokorejců jsem opustila svou vlast a usadila se v Jižní Koreji, kde na nás stále pohlížejí jako na spoluobčany, jako by nás neprodyšně uzavřená hranice a sedmdesátiletý konflikt nikdy nerozděloval. Severokorejci a Jihokorejci pocházejí ze stejné etnické skupiny a mluví tímž jazykem, snad jen s tím rozdílem, že v korejštině užívané na severu neexistují slova jako „nákupní centrum“, „svoboda“, dokonce ani „láska“, přinejmenším v tom smyslu, jak mu rozumí zbytek světa. Jedinou skutečnou „lásku“ smíme dát najevo při uctívání

dynastie Kimů, diktátorů, kteří ovládají Severní Koreu už po tři generace. Režim zadržuje informace zvnějšku, zakazuje videa a filmy a ruší rozhlasový signál. Není tam internet ani Wikipedie. Jediné povolené knihy jsou plné propagandy, podle které jde o nejlepší zemi na světě, třebaže přinejmenším polovina Severokorejců žije v neuvěřitelné chudobě a mnozí jsou chronicky podvyživení. Moje někdejší vlast se dokonce ani sama nenazývá Severní Koreou, ale dělá si nárok na jméno Čoson, pravá Korea, dokonalý socialistický ráj, v němž 25 milionů lidí žije jen proto, aby sloužili Nejvyššímu vůdci Kim Čong-unovi. Mnozí z nás uprchlíků se sami označují za „zběhy“, protože tím, že jsme odmítli přijmout svůj osud a zemřít za Vůdce, jsme opustili své povinnosti. Režim nás nazývá „zrádci“. Kdybych se pokusila vrátit, čekala by mě poprava.

Informační blokáda funguje oběma směry. Vláda se snaží nejen udržet zahraniční média v uctivé vzdálenosti od obyvatel, ale brání i lidem zvnějšku, aby se dozvěděli pravdu o Severní Koreji. Režimu se někdy říká „Poustevnické království“ právě proto, že dělá všechno, aby se s ním nikdo neseznámil. Jedině my, kteří jsme uprchli, můžeme podat zprávu o tom, co se skutečně děje za neproniknutelnou hranicí. Ale naše příběhy byly až donedávna slyšet jen málo.

Na jaře roku 2009 jsem dorazila do Jižní Koreje. Bylo mi patnáct let, neměla jsem žádné peníze a moje vzdělání odpovídalo dvěma ročníkům základní školy. O pět let později jsem byla ve druháku na špičkové univerzitě v Soulu, obor policejní vyšetřovatelství, a stále jasněji jsem si uvědomovala, jak palčivě země, kde jsem se narodila, potřebu vládu práva.

Příběh o mém útěku ze Severní Koreje jsem vyprávěla mnohokrát různému publiku. Líčila jsem, jak mě s matkou pašeráci lidí vmanévrovali hlouběji do čínského vnitrozemí

a jak mě máma zachránila, když se obětovala a nechala se znásilnit zprostředkovatelem, který měl spadeno na mě. Když jsme se dostaly do Číny, snažily jsme se najít mou sestru, ale bez úspěchu. Otec se také vydal za hranici, aby se k nám připojil a hledal s námi, ale za několik měsíců zemřel na neléčenou rakovinu. V roce 2009 nás s matkou zachránili křesťanští misionáři, kteří nás dovedli na čínsko-mongolskou hranici. Odtud jsme pokračovaly pěšky mrazivou pouští Gobi nekonečnou zimní nocí, kde nám hvězdy ukazovaly cestu ke svobodě.

To vše je pravda. Ale není to celý příběh.

Do této chvíle má matka jako jediná věděla, co se skutečně událo za ty dva roky, které uplynuly mezi nocí, kdy jsme přešly řeku Ja-lu do Číny, a dnem, kdy jsme dorazily do Jižní Koreje, abychom začaly nový život. Ze svého příběhu jsem ostatním zběhům a lidskoprávním aktivistům, se kterými jsem mluvila v Jižní Koreji, neřekla takřka nic. Myslela jsem si, že když nevyslovitelnou minulost odmítnu vzít na vědomí, prostě zmizí. Přesvědčila jsem samu sebe, že spousta z toho se vůbec nestala, a na zbytek jsem se naučila zapomenout.

Ale jakmile jsem začala psát tuto knihu, zjistila jsem, že bez celé pravdy nebude mít můj život žádnou váhu, žádný skutečný význam. S matčinou pomocí se mi vzpomínky na život v Severní Koreji a Číně navrátily jako výjevy ze zapomenutého zlého snu. Některé obrazy se vynořily s děsivou ostroší, jiné byly zahaleny mlhou nebo rozbité na kousky, jako když se balíček karet rozsype na podlaze. Proces psaní šel ruku v ruce s procesem vzpomínání a snahou najít v oněch vzpomínkách nějaký smysl.

Vedle psaní mi při uspořádávání vlastního světa pomáhalo čtení. Jakmile jsem v Jižní Koreji dostala do rukou

překlady významných světových knih, začala jsem je hltat. Později jsem se naučila je číst v angličtině. Když jsem pak začala psát svůj příběh, narazila jsem na slavný citát od Joan Didionové: „Vyprávíme příběhy proto, abychom žili.“ Nehledě na to, že pocházíme z tak odlišných kultur, cítím, jak pravda skrytá v těch slovech rezonuje v mém nitru. Pochopila jsem, že někdy, pokud chceme přežít vlastní vzpomínky, je jedinou možností sestavit z nich příběh, který dá smysl událostem na první pohled nevysvětlitelným.

Na cestách jsem na vlastní oči viděla hrůzy, které dokáže člověk dělat člověku, ale byla jsem také svědkyní skutků milosrdenství, dobroty a obětí, a to za těch nejhorších představitelných okolností. Víím, že můžeme ztratit část svého lidství, když bojujeme o přežití. Ale také víím, že v sobě máme jiskřičku lidskosti, která nikdy nevyhasne, a když jí dopřejeme kyslík svobody a sílu lásky, může se zase rozhořet.

Toto je můj příběh o rozhodnutích, která jsem učinila, abych přežila.

PRVNÍ ČÁST

Severní Korea

KAPITOLA 1

I ptáci a myši slyší, když šeptáš

Řeka Ja-lu se na své cestě do Žlutého moře vine mezi Čínou a Severní Koreou jako ocas draka. U Hjesanu se rozlévá do údolí v pohoří Pektu. Město s 200 000 obyvatel se rozkládá mezi zvlněnými pahorky a náhorní plošinou, pokrytou poli, remízky a mohylami předků. Řeka, až na výjimečná místa mělká a klidná, v zimě zamrzá a zůstává tak po větší část roku. Je to nejchladnější místo v Severní Koreji a teploty tam klesají někdy až k minus 45 stupňům Celsia. Přežijí tam jen ti nejtvrdí.

Hjesan byl mým domovem.

Přímo na druhém břehu řeky se nachází čínské město Čchang-paj, kde žije mnoho etnických Korejců. Mezi rodinami na obou stranách po celé generace probíhal obchod. Jako malá jsem často stávala ve tmě, hleděla přes řeku na světla Čchang-paje a přemýšlela, co se asi tak děje za hradbami mého města. Ve svátky a při oslavách čínského Nového roku vybuchovaly na pozadí sametově černé oblohy barevné

ohňostroje, které jsem se vzrušením sledovala. Na naší straně hranice nic takového neexistovalo. Někdy, když jsem šla dolů k řece, abych nabrala do kbelíků vodu, a vlhký vítr váł správným směrem, jsem v něm cítila vůni chutného jídla, mastných nudlů a plněných taštiček vařených v kuchyních na druhé straně. Tentýž vítr přinášel hlasy čínských dětí, které si hrály na protějším břehu.

„Hej, ty! Máte tam hlad?“ volali chlapci v korejštině.

„Ne! Zavři pusu, ty tlustej Číňane!“ zavolala jsem zpátky.

Nemluvila jsem pravdu. Měla jsem velký hlad. Ale mluvit o tom nemělo cenu.

Na svět jsem přišla příliš brzy.

Matka byla teprve v sedmém měsíci těhotenství, když jí začal porod, a když jsem se 4. října narodila, vážila jsem méně než 1,5 kilogramu. Lékař v hjesanské nemocnici matce řekl, že jsem tak maličká, že se mnou nic nemohou dělat. „Buďto bude žít, nebo zemře,“ řekl. „Nevíme.“ Bylo jen na mně, abych žila.

Ať mě máma balila, do kolika příkrývek chtěla, zahřát mě nedokázala. A tak nahřála kámen a zabalila ho do mojí deky. Díky tomu jsem přežila. Za několik dní si mě rodiče odnesli domů a čekali, co bude dál.

Moje sestra Un-mi se narodila o dva roky dříve a můj otec Pak Čin-sik tentokrát doufal, že bude mít syna. V patriarchální Severní Koreji záleží na mužské linii. Ze svého zklamání se však rychle vzpamatoval. Většinou si nejsilnější pouto s dítětem vytváří matka, ale v mém případě to byl táta, kdo mě dokázal utišit, když jsem plakala. V jeho náručí jsem se cítila chráněná a opatrovaná. Oba rodiče, táta i máma, ve mně od počátku povzbuzovali hrdost na to, kdo jsem.

Když jsem byla malá, bydleli jsme v přízemním domě posazeném na vrcholu kopce nad železniční tratí, která jako rezavý úponek obtáčela město.

Náš dům byl malý a táhlo v něm, a protože nás od sousedů dělila jen zeď, slyšeli jsme všechno, co se u nich dělo. Také jsme v noci slyšeli, jak myši pískají a šramotí nad stropem. Ale pro mě to byl ráj, protože jsme tam žili všichni jako rodina.

V mých nejstarších vzpomínkách převládá zima a tma. V zimních měsících byl u nás doma nejvyhledávanějším místem malý krb, v němž hořelo dříví, uhlí nebo cokoliv, co se nám podařilo najít. Na ohni jsme si vařili a pod betonovou podlahou vedly kouřovody, kterými dým proudil do komína na opačné straně domu. Tento tradiční vytápěcí systém měl v domě udržovat teplo, ale na mrazivou noc nestačil. Večer matka roztáhla vedle ohně tlustou deku a my všichni jsme se zavrtili do přikrývek – nejdřív máma, pak já, potom sestra a nakonec táta, tam, kde bylo nejchladněji.

Když slunce zapadlo, nebylo vidět vůbec nic. V této části Severní Koreje bylo normální, že elektřina nešla několik týdnů nebo i měsíců, a svíčky byly velmi drahé. A tak jsme si hráli potmě. Někdy jsme se škádlili pod dekou.

„Čí je tohle noha?“ řekla máma a štouchala do ní palcem u nohy.

„Moje, moje!“ volala Un-mi.

Za zimních večerů i rán, ale i v létě, kam jsme se podívali, tam z hjesanských komínů stoupal kouř. Naše čtvrt byla malá a přívětivá a my jsme každého v okolí znali. Když se z komína některého domu nekouřilo, šli jsme zaklepat na dveře a zjistit, jestli je všechno v pořádku.

Nedlážděné uličky mezi domy byly příliš úzké na to, aby se do nich vešlo auto, ale to nevadilo, protože aut bylo